

> SLOVENSKI MUČENCI 20. STOLETJA

Anton (1918–1942) in Alojz (1923–1942) Murgelj

Brata Murgelj: preprosta verna fanta

Kako pomenljivo je, da najdemo med slovenskimi svetniki in svetniškimi kandidati poleg škofov, duhovnikov, redovnic in učiteljic tudi fante, v cvetu fantovske mladosti, razgibane, jasne pogleda, v duši svobodne, neustrašeno verne, neustavljive na poti za Učiteljem iz Nazareta, do zadnjega koraka pokončne v zvestobi Gospodu Kristusu. Kakšen svetilnik je na primer Lojze Grozde – svetnik, ki ga vidimo ne oblečenega v črno kuto, ampak v sodobno obleko in belo srajco s kravato, ki nam ob tem govori: Evharistija je luč moje ga življenja; kakšen svetilnik je na primer Jaro Kikelj, široko razgledan študent medicine, ki kar ne more brez maše; kakšen svetilnik je učiteljski Janez Pavčič iz Bizovika pri Ljubljani, devetnajstletnik, ki vabi fante, da skupaj pojejo pri bogoslužju; kakšen svetilnik je mlada učiteljica Vera Lestan iz Mirna pri Gorici, ki kljub fašističnemu in komunističnemu nasilju otroke uči krščanske vere in človečnosti ter v svoji zvestobi Bogu in poslanstvu med ljudmi umre pod streli komunistov.

Vzgajati kristjane

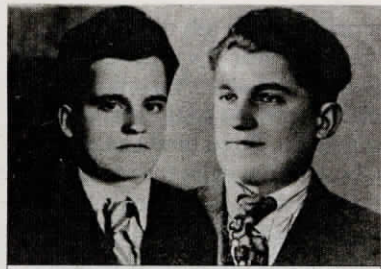
Lahko bi rekli: vidni sado-vi močnega prenovitvenega gibanja, ki je v tridesetih letih prejšnjega stoletja zajelo slovenske dežele. Porajale so se številne ustanove, ki so vse po vrsti, vsaka na svoj način, imele namen, da bi pomagale vzgajati pogumne, osebno močne in odgovorne kristjane ter dobre, socialno čuteče in dejavne ljudi. Nastajala so katoliška prosvetna društva s svojimi odseki za može, žene, fante in dekleta, vzgojno-prosvetne organizacije, Krekova mladina, ki je skrbela za krščansko vzgojo in socialno prosveto delavske mladine, katoliška študentska društva, zelo razširjene Marijine družbe za posamezne stanove, ki so skrbele za duhovno poglobljanje svojih članov ter seveda še vrsta drugih. Katoliška akcija, ki jo je leta 1929 po močnih spodbudah papeža Pija XI. potrdil ljubljanski škof Anton Bonaventura Jeglič, je imela namen, da po papeževih besedah »katoliškemu ljudstvu da voditelje, ki povsod tam, kjer se kultura, gospodarstvo in politika dotikajo verskega in nramnega polja, jasno in trdno stoje na tleh katoliškega svetovnega nazora«.

Trdno verni

V Prečni na Dolenjskem je od leta 1924 najprej kot kaplan in kasneje kot župnik deloval zelo razgledan duhovnik Janko Komljanec. Veliko se je posvečal mladim, jih seznanjal z dogajanjem v svetu in jim pomagal, da so ob njem zoreli v kristjane trdne vere. Med njimi sta bila tudi brata Anton in Alojz Murgelj, ki sta slednjič skupaj s svojim župnikom umrla mučeniške smrti.

Doma sta bila na Daljnem Vrhu, severno od Prečne: Anton se je rodil leta 1918, Alojz pa leta 1923. V družini je bilo sedem

otrok (devet rojenih). Starša Jože in Marija Murgelj sta bila globoko verna ter poštena in v tem duhu sta vzgajala otroke, predvsem s svojim zgledom. Vsak večer so molili rožni venec in litanije Materne Božje, vsako nedeljo ter ob prvih petkih so hodili k maši, redno so hodili k šmarnicam. Tudi ob delavnikih so večkrat šli k maši. Ob nedeljah je oče navadno šel k prvi, jutranji maši, potem pa počakal še mašo ob desetih in šele potem je šel domov. Sinovi

BRATA ANTON IN ALOJZ MURGELJ

so se zelo zgedovali po očetu; vsi fantje so bili trdno verni, vsi, razen najmlajšega, so sodelovali pri fantovskem odseku. Radi so pomagali župniku Komljancu, če je karkoli potreboval, radi so sodelovali pri vstajenjski in telovski procesiji, niso se sramovali v procesiji glasno naprej moliti rožni venec.

Skupaj z župnikom

15. junija 1942 so partizani obkolili župnišče ter odgnali proti gradu Hmeljnik župnika Komljanca, brata Antona in Alojza Murglja ter hlapca Alojza Pašiča iz Semiča. Domačin, ki je Murgljeve fante dobro poznal, je povedal, zakaj so skupaj z župnikom Komljancem odgnali in umorili tudi brata Antona in Alojza; ta dva sta namreč pomagala v župnišču: »Zato, ker se niso podali. Bili so verni, dobri, korajžni in zelo pridni. In zelo za pomoč ljudem.« Tako kot župnika Komljanca so tudi Murgljeva fanta pred umorom hudo mučili. Očividec mučenja je kasneje povedal, kako je župnik, sam v hudih mukah, spodbujal fanta: »Trpljenje bo kratko, veselje v nebesih pa večno.« Posledice mučenja so se jasno pokazale, ko so 3. aprila 1943 trupla izkopali iz kraja umora nedaleč od gradu Hmeljnik. Prenesli so jih v domači kraj in jih spoštljivo pokopali na pokopališču v Prečni.

Franc Kek, duhovnik (1895–1943)

Mladim skrben vzgojitelj

Po kapitulaciji Italije septembra 1943 so Novo mesto zasedli partizani, dokler jih 21. oktobra niso pregnali Nemci. V kratkem času so partizani ubili več kot 30 oseb; tudi duhovnika, kapiteljskega vikarja in novomeškega kanonika Franca Keka. 27. februarja 1944 je bila v Novem mestu spominska slovesnost v čast ubitim v času partizanske vladavine. Govornik pri slovesnosti je bil ravnatelj gimnazije, profesor Ivan Dolenc iz Sopotnice pri Škofji Loki, pokončen mož, neupogljiv kristjan, trden Slovenec, ki ga je zaradi njegove odločne države preganjal režim kraljevine Jugoslavije, po vojni

pa ga je potisnil v ječo komunistični režim. Poudaril je, da »šest tednov partizanske vlade spada med najtežje čase, ki so jih doživeli Novomeščani med drugo svetovno vojno«.

Koliko trpljenja

V govoru se je posebej ozrl na duhovnika Keka in zatrdil: »Kot veroučitelja so ga cenili dijaki in profesorji. Nepozabno ostane v zgodovini Novega mesta, kar je Kek med vojno storil za osvoboditev internirancev. Zanj je posredoval na tak način, da pri tem nikomur ni škodoval. Do Italijanov je bil zelo nezaupljiv in je z njimi občeval samo toliko, kolikor je nujno zahtevala njegova skrb za ljudi, ki se jim je godila krivica.«

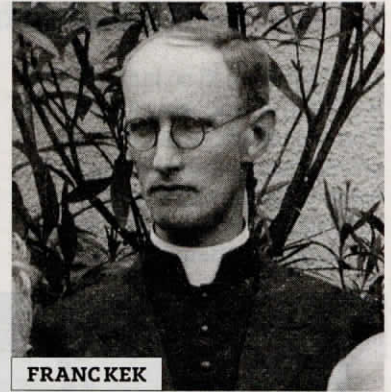
Kako mu je bila med vojno pri srcu usoda slovenskega naroda, sem videl, ko sva šla na belo nedeljo v aprilu 1941 peš iz Hmeljišča proti Novemu mestu. Zazvoni zdravamarijo. Kek je molil naprej in dodal očenaš za 'naš narod'. Rekel je, da ob vsaki zdravamariji doda očenaš v ta namen. In res, kadarkoli sem ga slišal moliti ob angelskem čiščenju, vedno je molil tudi 'za naš narod'. Bili so časi, ko so nekateri dvomili nad ljubeznijo duhovnikov do domovine ali so jim to ljubezen kar odrekli. A ljubezen do naroda se da prav zanesljivo presojati tudi po tem,

koliko kdo za svoj narod moli.«

Profesor Dolenc je o Keku še rekel: »Bil je sončna narava. Poskusil je težave življenja, toda vedno je bil prepričan, da je Bog tisti, ki pošilja dobro in hudo ter da je vse nam v korist. Vedno mi je hudo, kadar mislim na to, koliko trpljenja je bilo Keku odmerjenega pred smrtjo.«

Skrben vzgojitelj

Njegov rod je doma na Studencu pri Trebnjem, kjer se je rodil 20. avgusta 1895 tudi Franc Kek. Kot vojak je štiri leta prenašal trpljenje in nevarnosti prve svetovne vojne. Potem je stopil v bogoslovje in bil 10. julija 1921 posvečen v duhovnika. Kot kaplan je deloval v Dragatušu in v Škofji Loki, potem pa od leta 1927 kot kapiteljski vikar ter kasneje kanonik v Novem mestu. Mladim je bil skrben vzgojitelj in jih je utrjeval v katoliški veri. Prizadevno jih je zbiral in uvajal v delo Katoliške akcije. Mnogim je pomagal ohraniti vero, mnoge je utrdil v krščanskem prepričanju. Desetim fantom je pomagal na poti do duhovništva. Ustanovil je in urejal župnijski list *Križ*, ki je povezoval vernike novomeške, šmihelske in prečenske župnije. Kot duhovni voditelj je uspešno vodil novomeške dobrodelne, kulturne in vzgojne ustanove ter organizacije. Do vseh je bil nepristranski in ni poznal strankar-

FRANC KEK

stva. Veliko mož in fantov je pod italijansko zasedbo s posredovanjem rešil internacije, lakote in smrti. Pri tem ga je zlasti vezalo globoko prijateljstvo z mučencem Jankom Komljancem, ki so ga partizani ubili leta 1942.

Partizani so ga takoj po prihodu v Novo mesto zaprli. Bali so se duhovnika, ki je bil tako spoštovan med ljudmi in zelo vpliven, posebej med mladimi. Ko so slišali, da se bližajo Nemci, so Keka skupaj z nekaterimi ujetniki odvedli v gozd Padež, jih ustrelili in njihova trupla vrgli v globok prepad. To se je zgodilo 21. oktobra 1943. Na spominski podobici po njegovem umoru so zapisali: »Za vero in narod goreče si molil, vztrajno si delal, si grozno trpel ter sveto umrl. Zdaj diči te božja najvišja odlika: slava in čast mučenika in našega vsem priprošnjika.«

P. METOD BENEDIK